

UNIVERSITATEA TEHNICĂ A MOLDOVEI

Cu titlu de manuscris

CZU: 331.5:377.1(478)(043)

DOROFEEVA LIUBOVI

**PIAȚA MUNCII ÎN MEDIUL RURAL ȘI MECANISMELE EI DE
REGLARE**

Specialitatea 521.01 – Teorie economică; Politici economice

Autoreferatul

tezei de doctor în științe economice

CHIȘINĂU, 2018

Teza a fost elaborată în cadrul catedrei „Teorie economică și marketing,” Universitatea Tehnică a Moldovei.

Conducător științific:

Cojuhari Andrei, doctor habilitat în economie, profesor universitar, Universitatea Tehnică a Moldovei, specialitatea 521.01 – Teorie economică; Politici economice.

Referenții oficiali:

Mocanu Natalia, doctor habilitat în economie, profesor universitar, UASM.

Capsâzu Valeriu, doctor în economie, conferențiar universitar, USM.

Consiliul Științific Specializat:

Gorobievski Svetlana, președinte, doctor habilitat în economie, profesor universitar, UTM.

Crucerescu Cornelia, secretar științific, doctor în economie, conferențiar universitar, UTM.

Țurcanu Viorel, doctor habilitat, profesor universitar, ASEM

Bugaian Larisa, doctor habilitat în economie, profesor universitar, UTM.

Bajura Tudor, doctor habilitat în economie, cercetător universitar, INCE, AȘM.

Rusu Gheorghe, doctor habilitat în economie, profesor universitar, USM.

Sustinerea va avea loc la 06 septembrie 2018, ora 15.00, în ședința Consiliului Științific Specializat D 31. 521.01-03 din cadrul Universității Tehnice a Moldovei, pe adresa Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfint, nr. 168, blocul 1, aula 205.

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la biblioteca UTM și pe pagina web a CNAA (www.cnaa.md).

Autoreferatul a fost expediat la _____2018.

Secretar științific al CȘS

Conducător științific

Autor

Crucerescu Cornelia

Cojuhari Andrei

Dorofeev Liubovi

1. Repere conceptuale ale cercetării

Actualitatea temei și importanța problemelor abordate. Actualmente situația pe piața muncii din R.Moldova este însoțită de dezechilibre profunde, care se manifestă atât prin creșterea șomajului, cât și prin utilizarea ineficientă a forței de muncă, scăderea productivității muncii și reducerea salariilor reale ale angajaților. La fel, lipsește o corelare eficientă dintre productivitate, calificare și nivelul salariului, ce se reflectă negativ asupra situației social-economice a lucrătorilor.

Menționăm faptul, că situația ocupării forței de muncă în mediul rural este cu mult mai dificilă decât în mediul urban. Majoritatea populației din mediul rural este ocupată *fie în activități agricole (informale), sau în activități publice, care au o pondere destul de mică, iar salariile depind de posibilitățile limitate ale bugetelor locale, care nu pot asigura venituri necesare pentru un trai decent.* Populația economic activă din mediul rural, practic, este pusă în fața unei dileme: să accepte un loc de muncă, care îi aduce un venit modest și insuficient pentru recuperarea forței de muncă sau să emigreze în mediul urban, în scopul obținerii unui loc de muncă mai favorabil / să plece peste hotarele țării în căutarea unui loc de muncă mai atractiv și mai bine remunerat. *Ca consecință al acestei situații are loc agravarea stării demografice, emigrarea populației apte de muncă, depopularea localităților rurale și neatractivitatea lor.* Desigur, există și alți factori, care au impact negativ asupra neatractivității localităților sătești, cum ar fi spectrul îngust al ocupațiilor și meseriilor solicitate în mediul rural, infrastructura de producție și socială subdezvoltată etc.

Actualmente în R.Moldova s-au acumulat mai multe probleme de ordin economic și social, legate de funcționarea normală a pieței muncii din mediul rural, care necesită o cercetare mai profundă, printre care pot fi menționate: elaborarea unor modele noi de reglare a pieței muncii din mediul rural; actualizarea cercetărilor referitor la îmbunătățirea coraportului dintre cerere și ofertă pe piața muncii din mediul rural; determinarea situației reale privind ocuparea forței de muncă în mediul rural; diversificarea domeniilor de activitate care ar asigura o creștere a atractivității și a ocupării populației rurale; elaborarea unor politici strategice de reglare și dezvoltare a pieței muncii în mediul rural al R.Moldova. Necesitatea soluționării problemelor sus menționate au determinat importanța și actualitatea temei de cercetare de pe poziții teoretice și aplicative.

Gradul de studiere a temei în literatura de specialitate. În procesul de cercetare a temei au fost luate în considerație lucrările savanților clasici și neoclasici, care au pus fundamentele teoriei pieței forței de muncă și a mecanismelor ei de funcționare. Astfel, *A.Smith și D.Ricardo au determinat ocuparea forței de muncă în dependență de salariul de sub existență. J.B.Say a analizat coraportul dintre cerere și ofertă pe piața muncii. K.Marx a determinat ipoteza referitor la piața muncii și a șomajului. L.Walras a introdus forța de muncă în teoria echilibrului economic general, considerând-o ca o marfă. J.M.Keynes a analizat piața muncii și a argumentat necesitatea apariției șomajului involuntar și posibilitățile de reducere a lui în baza majorării investițiilor în crearea noilor locuri de muncă.*

Diferite aspecte ale pieței muncii în mediul rural sunt reflectate în lucrările savanților autohtoni: A.Bârcă - *Cererea și oferta de muncă în mediul rural al R.Moldova*; D.Vaculovschi - *Problemele pieței muncii în R.Moldova*; E.Hârbu - *Activitatea economică a populației rurale în R.Moldova*; Branașco – *Migrația internațională a forței de muncă: tendințe și efecte social-economice*; C.Caușan - *Ocuparea forței de muncă în rândul tinerilor din mediul rural*; T.Lundgren – *Migrația forței de muncă în condițiile economiei de piață*; N. L. Pantea –

Managementul pieței muncii în Republica Moldova în contextul integrării în Uniunea Europeană ș.a., cât și în diferite studii naționale și internaționale referitor la ocuparea forței de muncă și la coraportul dintre cerere și ofertă în cadrul pieței muncii din mediul rural. Cercetările pieței muncii în Republica Moldova au fost efectuate sub mai multe aspecte: sociale, psihologice, economice și politice.

Obiectul cercetării îl constituie piața muncii din mediul rural al R.Moldova și mecanismele ei de reglare.

Scopul cercetării constă în analiza particularităților pieței muncii din mediul rural al R.Moldova și evidențierea mecanismelor de reglare ale ei. Realizarea scopului propus prevede următoarele **obiective**:

- sistematizarea și analiza abordărilor teoretico-conceptuale referitor la mecanismele de funcționare a pieței muncii;
- evidențierea și analiza modelelor de reglare a pieței muncii;
- analiza pieței muncii din mediul rural al R.Moldova;
- determinarea caracteristicilor specifice ale pieței muncii din mediul rural al R.Moldova;
- evidențierea și analiza factorilor ce influențează coraportul dintre cerere și ofertă pe piața muncii din R.Moldova;
- determinarea căilor de reglare a pieței muncii în mediul rural al R.Moldova;
- elaborarea modelului regresiei matematice a gradului de migrație a populației rurale;
- exercitarea sondajului public referitor la aprecierea situației pieței muncii din mediul rural al R.Moldova și evidențierea mecanismului de reglare a ei.

Metodologia cercetării științifice este bazată pe teoriile și conceptele liberalilor clasici, neoclasici și ale savanților contemporani în domeniul pieței muncii, precum și pe analiza literaturii de specialitate. Din seria metodelor de cercetare științifică au fost utilizate: analiza comparativă și cea structurală, sinteza, inducția, deducția, metoda istorică și cea logică, metodele regresiei matematice și de prelucrare a datelor statistice, cât și alte metode. În scopul obținerii unei analize mai aprofundate a situației pe piața muncii din mediul rural al R.Moldova, autorul a înfăptuit un sondaj sociologic, care a cuprins mai multe localități rurale din diferite zone economice ale republicii.

Baza informațională utilizată în procesul elaborării tezei cuprinde surse legislative și acte normative autohtone ce țin de piața muncii din mediul rural, datele Biroului Național de Statistică, în special, datele Anchetei Forței de Muncă, precum și datele Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă; Rapoarte și studii ale centrelor analitice „Expert - Grup”, IDIS „Viitorul”, Institutului de Politici Publice; site-urile organizațiilor internaționale (Banca Mondială, OECD, UE, CEDEFOP, UNDP) și rezultatele sondajului public realizat de autor.

Obiectul cercetării îl constituie piața muncii din mediul rural al Republicii Moldova și evidențierea mecanismelor de reglare ale ei.

Noutatea și originalitatea cercetării sunt determinate de scopul și obiectivele tezei și constau în următoarele:

- evidențierea și sistematizarea abordărilor teoretico-conceptuale și metodologice referitor la mecanismele de funcționare și reglare a pieței muncii;
- determinarea caracteristicilor specifice ale pieței muncii din mediul rural al R.Moldova;
- determinarea factorilor ce influențează coraportul dintre cerere și ofertă pe piața muncii;
- elaborarea modelului regresiei matematice a gradului de migrație a populației rurale din R.Moldova;

– evidențierea și argumentarea căilor prioritare și a politicilor strategice de reglare a pieței muncii în mediul rural al R.Moldova.

Problema științifică importantă soluționată, constă în evidențierea și fundamentarea teoretico-conceptuală și metodologică a specificului mecanismelor de funcționare, a metodelor și a politicilor strategice de reglare a pieței muncii în mediul rural al R.Moldova și implementarea lor în practică.

Direcțiile prioritare de soluționare a problemei de cercetare sunt axate pe determinarea factorilor ce influențează coraportul dintre cerere și ofertă pe piața muncii din mediul rural al R.Moldova; modelarea și previziunea econometrică a pieței forței de muncă din mediul rural; stimularea dezvoltării businessului mic și mijlociu în condițiile pieței rurale; perfecționarea infrastructurii economice și sociale din mediul rural; dezvoltarea parteneriatului public-privat în mediul rural; perfecționarea sistemului de motivație a muncii în localitățile rurale.

Semnificația teoretică și valoarea practică a lucrării constă în:

- determinarea măsurilor de politici active și pasive în domeniul ocupării forței de muncă în mediul rural;
- evidențierea direcțiilor strategice de reglare a pieței muncii în R.Moldova;
- elaborarea recomandărilor de implementare a parteneriatului public-privat în mediul rural;
- elaborarea măsurilor de stimulare a dezvoltării micului business în mediul rural;
- perfecționarea sistemului de motivare a muncii în mediul rural;
- elaborarea modelului econometric referitor la dezvoltarea pieței muncii în mediul rural al R.Moldova.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere:

- abordările teoretico-conceptuale referitor la piața muncii;
- evidențierea și analiza modelelor de reglare a pieței muncii;
- caracteristicile specifice ale pieței muncii în mediul rural;
- diagnosticul situației actuale a pieței muncii din mediul rural a Republicii Moldova.

Aprobarea rezultatelor cercetării. Principalele teze ale lucrării au fost expuse în rapoartele conferințelor științifico-practice naționale și internaționale.

Publicații la tema tezei. În total au fost publicate **18 lucrări științifice**, din care 3 - în cadrul revistelor naționale de profil, cat. B și C, în total în **volum de 8,33 c.a.**

Implementarea rezultatelor științifice: rezultatele cercetării și propunerile efectuate pe tema tezei pot fi implementate la nivel național în cadrul autorităților publice cu inițiativă legislativă în procesul de elaborare a reglementărilor care vizează activitatea antreprenorială.

Aprobarea rezultatelor lucrării. Abordările teoretice, elaborările metodologice și recomandările practice reflectate în lucrare au fost expuse și discutate la diferite conferințe științifice și științifico-practice internaționale, precum și publicate în reviste naționale specializate.

Structura lucrării: introducere, trei capitole, concluzii și recomandări, bibliografie din 178 titluri, 25 anexe, 129 pagini text de bază ilustrat cu 33 tabele și 39 figuri.

Cuvinte cheie: mediul rural, piața muncii, forța de muncă, cerere și ofertă de muncă, rata de activitate și de ocupare a forței de muncă, infrastructura socială, parteneriat public-privat.

II. Conținutul tezei

În introducere este argumentată actualitatea temei de cercetare, sunt formulate scopul și obiectivele cercetării, sunt relevate noutatea științifică, problema științifică soluționată și valoarea aplicativă a lucrării, este indicat suportul teoretico-metodologic și informațional al cercetării.

În capitolul 1 „Abordări teoretico-metodologice referitor la piața muncii și mecanismele ei de funcționare” este pus accentul pe: aspectul teoretico-metodologic al caracteristicii generale a pieței muncii și pe analiza abordărilor conceptuale referitor la mecanismele ei de funcționare; evidențierea și analiza modelelor de reglare a pieței muncii și posibilitatea implementării lor în R.Moldova; determinarea caracteristicilor specifice ale pieței muncii în mediul rural al R.Moldova.

Orice activitate economică, în condițiile economiei de piață, asociază în mod obiectiv factorul de producție capitalul, cu factorul munca, care se procură prin intermediul pieței muncii, constituindu-se astfel într-un subsistem al economiei de piață. *Piața muncii* este una din cele mai importante elemente ale economiei de piață.

În opinia autorului, piața muncii este o noțiune ce desemnează întâlnirea cererii cu oferta de muncă în cadrul căreia are loc stabilirea condițiilor pentru angajarea salariaților, negocierea și fixarea salariilor în funcție de performanțele celor ce sunt angajați, realizarea motivației salariilor și forței de muncă pe locuri de muncă și firme. Elementele definitorii ale pieței muncii sunt: actorii sociali de pe piața muncii, adică purtătorii cererii și ofertei de muncă; actele legislative și normative, care reglementează relațiile de pe piața muncii; mecanismele de funcționare a pieței muncii, care determină conjunctura pieței muncii, echilibrul dintre cererea și oferta de muncă, nivelul salariului de echilibru și cel al ocupării forței de muncă; instituțiile aferente pieței muncii.

Piața muncii esențial diferă comparativ cu alte piețe, și dispune de următoarele **particularități**:

- forța de muncă nu este o marfă obișnuită, deoarece fiecare lucrător este unicul ca personalitate, posedând capacități speciale (fizice și intelectuale) și având o atitudine proprie față de muncă, iar fiecare loc de muncă prevede condiții și cerințe specifice față de lucrător;
- munca nu poate fi depozitată în cazul când oferta depășește cererea pe piața muncii;
- transferarea muncii în alte regiuni și sfere de aplicare necesită mai mult timp și eforturi, decât transferarea mărfurilor obișnuite;
- în cadrul pieței muncii veniturile lucrătorului, spre deosebire de prețurile la alte mărfuri, nu pot fi reduse mai jos de nivelul minimului de existență din țara dată;
- pe piața forței de muncă intervenția statului este mai pronunțată decât pe celelalte piețe.

În teză sunt evidențiate și analizate principalele funcții ale pieței muncii:

1. Funcția de asigurare a realizării echilibrului dintre necesitățile de resurse de muncă ale economiei naționale și posibilitățile pentru acoperirea lor. Această funcție se manifestă la micro-, mezo- și macronivel și vizează realizarea echilibrului menționat pe o durată lungă de timp, însă ea nu exclude apariția unor dezechilibre temporare ca rezultat al neconcordanței mișcării factorului uman comparativ cu ceilalți factori de producție.

2. Funcția de determinare a orientării utilizării resurselor de muncă ale fiecărei țări în concordanță cu eficiența crescândă, atât prin repartizarea lor pe profesii, ramuri și localități, cât și prin folosirea acestora în cadrul fiecărei unități economice și social-culturale. În acest scop sunt puse în acțiune o serie de mecanisme ale pieței muncii, cum ar fi: salariul, diferențele salariale, cât și mecanismele din afara pieței muncii.

3. Funcția de intermediere și de condiționare a proceselor de combinare a factorului uman cu cel material al producției în vederea obținerii unor rezultate economico-financiare pozitive sau atingerii scopurilor urmărite de fiecare agent economic, precum și de economia națională în ansamblu. Piața forței de muncă oferă informații complexe asupra disponibilităților factorului uman și, prin corelațiile care se stabilesc între această piață și celelalte piețe, sunt reliefate și posibilitățile pe care se poate conta în privința celorlalți factori de producție.

4. Funcția de impact asupra procesului de formare și repartizare a veniturilor, în funcție de un sistem de criterii stabilite prin acte normative sau prin contracte individuale sau colective. Ramificațiile și implicațiile acestei funcții a pieței muncii sunt multiple. Evoluția raportului cerere-ofertă de forță de muncă determină atât nivelul salariilor (și în general al veniturilor), cât și mecanismele prin care se realizează distribuția și redistribuirea venitului național, pârgiile economico-financiare, utilizate în acest scop. Piața muncii are un caracter educativ-formativ în egală măsură pe linia modelării cererii de calificări și recalificări, a flexibilității ofertei de muncă, a corelării cererii de muncă calificată pentru sistemul productiv în relație cu oferta sistemului de pregătire a reconversiunii și reintegrării profesionale.

5. Funcția de adoptare și aplicare a măsurilor de protecție socială a posesorilor forței de muncă. Aceste măsuri sunt, în esență, rezultatul negocierilor dintre agenții economici din cadrul pieței. Între măsurile de protecție socială a deținătorilor forței de muncă un loc deosebit de important revine asigurării unui venit alternativ (ajutor de șomaj) persoanelor care au pierdut locul de muncă și nu au găsit încă altul corespunzător.

Funcțiile pieței muncii sus numite, se află într-o strânsă interdependență, alcătuind un tot întreg. Organizarea pieței muncii trebuie să asigure condiții optime pentru îndeplinirea tuturor funcțiilor specifice pentru această piață.

În teză sunt evidențiate și analizate de autor mai multe abordări teoretico-conceptuale referitor la conținutul și mecanismele de funcționare a pieței muncii (tabelul 1), [25], [26].

La începutul anilor 70 a secolului trecut, în urma aprofundării crizei resurselor energetice, care a cuprins majoritatea țărilor industrial dezvoltate, au apărut noi abordări în domeniul ocupării forței de muncă, numită în SUA „economia ofertei”, care se baza în special pe dereglementarea vieții economice și reducerea costurilor.

Studiile privind rolul important al calificării profesionale în dezvoltarea unei economii moderne au generat două noi teorii, care au avut un impact puternic asupra elaborării noilor politici de ocupare a forței de muncă: teoria dualismului pieței muncii, care evidențiază dificultățile specifice legate de angajarea muncitorilor cu calificare scăzută și teoria capitalului uman, care reflecta rolul educației și al instruirii profesionale în procesul de dezvoltare economică.

Etapa actuală a evoluției conceptului de ocupare a forței de muncă se caracterizează și prin transformări calitative importante legate de creșterea rapidă a nivelului de educație în țările dezvoltate, modificarea condițiilor de intrare a tinerilor pe piața muncii, aplicarea noilor cerințe de angajare a muncitorilor aflați în plină carieră profesională, dar relativ mai puțin instruiți, cărora tinerii le fac concurență. Actualmente în Uniunea Europeană și în alte țări sunt elaborate un set de programe și proiecte de ocupare în câmpul muncii.

La etapa actuală, s-au modificat substanțial și **instrumentele politicii de ocupare a forței de muncă**. Accesul la un loc de muncă face acum parte din drepturile fundamentale ale individului apt de muncă și este recunoscut ca atare în țările dezvoltate. Acest drept juridic necesită a fi respectat, indiferent de starea conjuncturii și transformarea concepțiilor privind viața profesională care se poate produce în societate. Politicile ocupării forței de muncă sunt

instrumentele care permit exercitarea practică a acestui drept. În continuare vom analiza principalele tipuri de instrumente ale politicilor de ocupare a forței de muncă: instrumentele politicilor cererii, ofertei și de adaptare a ofertei de muncă la cerere.

Tabelul 1. Abordări teoretico-conceptuale referitor la reglarea pieței muncii

Nr.	Abordările teoretico-conceptuale	Conținutul abordării
1.	<i>Abordările școlii liberalilor clasici</i>	În conceptul școlii liberalilor clasici cererea și oferta pe piața muncii se autoreglează și nu este necesară intervenția statului în reglarea ei, iar șomajul care apare are caracter voluntar și se manifestă în formă de șomaj structural și fricțional.
2.	<i>Abordarea marxistă</i>	În viziunea lui K. Marx, reglarea pieței muncii este determinată de specificul de valorificare a capitalului tehnic în raport cu capitalul variabil (forța de muncă).
3.	<i>Abordarea neoclasică</i>	Școala neoclasică s-a pronunțat pentru utilizarea deplină a forței de muncă în contextul echilibrului economic general.
4.	<i>Abordarea keynesiană</i>	În viziunea lui J.M. Keynes, piața muncii este în dezzechilibru, iar șomajul involuntar se manifestă ca un fenomen permanent. Pentru a asigura echilibrul dintre cererea și oferta de muncă agregată se cere de majorat volumul investițiilor în crearea noilor locuri de muncă.
5.	<i>Abordarea școlii instituționaliste</i>	Școala instituționalistă pune accentul pe analiza modelelor neechilibrate ale pieței muncii și, în primul rând, pe contractele formale, care stabilesc anticipat salariul nominal și care au impact asupra cererii și ofertei forței de muncă.
6.	<i>Abordarea monetaristă</i>	Mesajul monetariștilor referitor la piața muncii este următorul: dacă masa monetară crește la o rată constantă, atunci rata șomajului care predomină în economie este cea naturală (4-5%). Componentele pe piața muncii sunt determinate mai curând de evoluția salariului anticipat, decât de cea a salariului nominal.
7.	<i>Abordări contemporane</i>	La etapa actuală au apărut noi abordări conceptuale referitor la piața muncii și elaborarea a noilor politici de ocupare a forței de muncă, bazate pe adaptarea ofertei de muncă la cerere și a noilor instrumente active și pasive de ocupare a forței de muncă.

Sursa: elaborat de autor în baza analizei doctrinelor respective

Aplicarea instrumentelor politicii cererii a fost caracteristică pentru doctrina keynesiană, care punea accentul, în domeniul ocupării forței de muncă, **pe cererea efectivă**. Acest instrument prevedea: sporirea cererii de consum și a cererii de investiții, care conduc la sporirea nivelului de producție și la crearea noilor locuri de muncă, ce în consecință asigură nivelul înalt de ocupare a forței de muncă. Anume aceste instrumente, aplicate în anii 30-60 ai secolului trecut au contribuit la ieșirea din marea depresiune a țărilor dezvoltate din Europa și SUA, la reducerea substanțială a șomajului și la creșterea economică durabilă.

Politica de ocupare a forței de muncă bazată pe cererea efectivă a fost în continuare adaptată și modificată de către adepții curentului nekeynesian R. Harrod, E. Domar, A. Hansen, J. Robinson, A. Phillips, N. Kaldar ș. a. În viziunea noastră, în anumite situații conjuncturale, instrumentele politicii de ocupare a forței de muncă bazate pe cererea efectivă pot

fi implementate și în R. Moldova, ținând cont de necesitatea atragerii investițiilor străine directe și de crearea a noilor locuri de muncă [8, p. 59-69].

Instrumentele politicii de **ocupare a forței de muncă bazate pe ofertă** sunt actualmente bazate în mare măsură pe mondializarea proceselor economice, care au impact direct atât asupra inovațiilor tehnologiilor de producție și diversificării metodelor luptei de concurență, cât și asupra condițiilor de ocupare a forței de muncă. Potrivit unor estimări, aprofundarea proceselor de mondializare economică în viitor va avea următoarele consecințe în domeniul ocupării forței de muncă:

- creșterea nivelului instruirii inițiale și adaptarea ei la realitățile pieței muncii;
- creșterea ponderii persoanelor vârstnice în populația activă, care va intensifica presiunea asupra populației ocupate;
- necesitatea de a menține costurile salariale la un nivel competitiv va impune un control strict al sporirii cheltuielilor sistemului național de protecție socială, iar costul cotizațiilor sociale, care guvernează salariile mici, se vor reduce;
- principiile promovării lucrătorilor în funcție de vechime vor deveni inaplicabile din cauza îmbătrânirii persoanelor active aflate în plina carieră profesională;
- alegerile făcute în domeniul protecției sociale sau a statutului salariaților vor trebui să țină cont de efectele pe care le au acești factori asupra nivelului de ocupare a forței de muncă;
- repartizarea activității economice în teritoriu va deveni unul din aspectele esențiale ale politicii de ocupare a forței de muncă;
- creșterea economică va garanta un nivel suficient de ocupare a forței de muncă în fiecare unitate teritorială.

O importanță deosebită în ocuparea forței de muncă o are **politica de adaptare a ofertei de muncă la cerere**. Instrumentele politicii de adaptare a ofertei forței de muncă la cerere pot fi divizate în două grupe: instrumente pasive și instrumente active.

Instrumentele pasive a politicii de ocupare a forței de muncă includ cheltuielile pasive de indemnizare, cum ar fi: asigurări de șomaj, regim de asistență socială pentru muncitorii aflați la sfârșitul perioadei legale de indemnizare. Inițial, alocațiile de șomaj erau destinate pentru compensarea pierderilor de venit pentru o anumită perioadă relativ scurtă. Însă prelungirea duratei șomajului și faptul că un număr crescând de muncitori, mai ales cei vârstnici, nu pot regăsi un loc de muncă au dus la diminuarea sumei și a duratei indemnizației. În ultimii ani ponderea măsurilor pasive de indemnizare are tendința de scădere în majoritatea țărilor, deoarece aceste măsuri costisitoare vin în contradicție cu necesitatea de a gestiona mai eficient situațiile de îmbătrânire a populației active.

Instrumentele active a politicilor de adaptare a ofertei de muncă la cerere sunt orientate spre stimularea integrării nou-veniților pe piața muncii sau reintegrarea șomerilor de lungă durată. Aceste instrumente prevăd:

1. Facilitarea realocării muncitorilor pe piața muncii în noi locuri de muncă sub presiunea concurenței și a inovării tehnologice. Această măsură va duce la dezvoltarea politicilor de ajustare ale ofertei de muncă la cererea populației.
2. Stimularea creării întreprinderilor independente în care vor efectua acțiunile de instruire organizate în interiorul și exteriorul întreprinderii, ce vor favoriza menținerea nivelului adecvat de calificare a ofertei de muncă a cadrelor profesionale.
3. Stimularea și reintegrarea rapidă pe piața muncii a tinerilor (sau a șomerilor) care nu reușesc să se plaseze într-un loc de muncă de lungă durată.

4. Stabilirea unui echilibru între libertate și constrângere, echilibru care să asigure respectarea dreptului la muncă a tinerilor în condiții ce corespund posibilităților și aspirațiilor lor și la un nivel de venit social acceptabil.

5. Crearea unor piețe tranzitionale ale muncii, care vor permite muncitorilor care se confruntă cu mari dificultăți de integrare sau de reintegrare în muncă.

Autorul consideră că, aceste politici de ajustare a ocupării forței de muncă în viitor vor fi, din ce în ce mai puțin politici statale, cu aplicare generală, și din ce în ce mai mult vor fi politici de ramură sau întreprindere, făcând obiectul unui dialog social activ între patronat și sindicate, dialog concretizat prin acorduri de durată limitată în timp și revizibile în funcție de conjunctura economică și socială. Durata și modalitățile de organizare a muncii vor depinde de acest dialog social.

În teză sunt analizate **mai multe modele de reglare a pieței muncii** și în funcție de specificul național al politicilor de stat promovate pe piața muncii, ele diferă prin modul de organizare și reglementare a pregătirii și perfecționării profesionale a participanților pieței, prin modalitățile de angajare la locurile de muncă vacante, prin reglementarea relațiilor de muncă, prin concursul activității organizațiilor sindicale. În literatura de specialitate se disting cel mai frecvent trei modele de reglare ale pieței muncii: modelul japonez, american și cel suedez.

Modelul japonez al pieței muncii. În cadrul acestui model relațiile de muncă se bazează preponderent pe principiul angajării pe viață. Modelul dat presupune asigurarea garantată a ocupării lucrătorului până la 55-60 de ani, dar nivelul salariului al acestuia se afla în dependența directă de numărul de ani lucrați. Ridicarea nivelului de calificare a lucrătorilor și promovarea lor la noile locuri de muncă are loc în mod sistematic în conformitate cu un plan strict. O astfel de politică contribuie la educarea la lucrători a unei atitudini mai creative și responsabile față de angajamentele lor profesionale, precum și a devotamentului și patriotismului față de întreprinderea în care activează. În cazul reducerii nivelului de producție patronii nu recurg la disponibilizări ale personalului. Ei utilizează diverse forme flexibile de ocupare ca: reducerea duratei zilei de muncă, transferul lucrătorilor la alte întreprinderi cu acordul acestora.

Modelul american al pieței muncii se caracterizează prin descentralizarea legislației privind ocuparea forței de muncă pentru fiecare stat în parte. Întreprinderile se caracterizează printr-o atitudine mai rigidă față de lucrător, care poate fi disponibilizat oricând în cazul reducerii volumului de producție. Totodată, durata zilei de muncă nu se schimbă. Lucrătorii nu sunt anunțați din timp despre disponibilizarea lor, ci chiar în ajunul concedierii. Activitatea sindicală și respectiv semnarea contractului colectiv de muncă, acoperă doar o pătrime din toți angajații. Pregătirea profesională în cadrul întreprinderii este puțin răspândită și se utilizează doar în cadrul pregătirii unor specialități specifice, necesare întreprinderii. Promovarea lucrătorilor are loc nu atât în rezultatul creșterii nivelului lor de calificare, cât prin transferul lucrătorului la alt loc de lucru sau la o altă întreprindere. O astfel de politică a resurselor umane a întreprinderilor conduce atât la o mobilitate teritorială și profesională a lucrătorilor destul de mare, cât și la un nivel mai mare al șomajului.

Modelul suedez al pieței muncii se caracterizează printr-o intervenție mai activă a statului pe piața muncii, în rezultatul căreia se asigură un nivel minim al șomajului. Asigurarea ocupării depline a forței de muncă se realizează prin intermediul următoarelor măsuri: promovarea unei politici fiscale-redistributive orientată spre susținerea întreprinderilor mai puțin profitabile și restricționarea profitului în cadrul întreprinderilor mai profitabile și rentabile în scopul reducerii concurenței inflaționiste între firme și creșterea salariului; promovarea unei

politici de salarizare de solidaritate în scopul asigurării principiului “salariu egal pentru o muncă egală”, indiferent de situația financiară a firmelor. Aceasta contribuie la motivarea întreprinderilor să-și lichideze sau sa-și reprofileze activitățile neprofitabile, iar întreprinderile rentabile să-și limiteze nivelul de salarizare a lucrătorilor mai jos de posibilitățile lor; promovarea pe piața muncii a unor politici de susținere a lucrătorilor necompetitivi, reprezentanți ai grupurilor marginalizate ca tinerii, persoanele cu handicap, femeile cu copii, pensionarii. În acest caz angajatorii beneficiază de subvenții de stat; asigurarea unui nivel înalt de ocupare în sectoarele economiei naționale, care au remarcat rezultate economice modeste, dar au contribuit la realizarea unor obiective de ordin social.

Luând în considerație aspectele cultural-istorice de dezvoltare economică a Republicii Molodva ca țară amplasată teritorial între Europa și Asia, **autorul propune** o variantă combinatorie a modelului japonez și suedez, și anume:

- ridicarea nivelului de calificare a lucrătorilor și promovarea lor la noile locuri de muncă în dependență de cerințele pieței;
- în caz de recesiune a economiei, pentru a evita șomajul în masă, de recurs la diverse forme flexibile de ocupare ca: reducerea duratei zilei de muncă, transferul lucrătorilor la alte întreprinderi cu acordul lor ș.a.;
- promovarea unei politici fiscale-redistributive orientată spre susținerea sectorului agrar, care în mare măsură este influențat de factorii climaterici, în scopul ridicării competitivității agriculturii moldovenești, creșterii salariului în acest sector și ca rezultat îmbunătățirea nivelului de trai a populației în mediul rural;
- promovarea pe piața muncii a unor politici de susținere socială a lucrătorilor mai puțin competitivi, reprezentanți a grupurilor marginalizate cum ar fi persoanele cu handicap, femeile cu copii, pensionarii. În acest caz angajatorii beneficiază de subvenții de stat [19, p. 173-176].

În teză autorul evidențiază și analizează următoarele trăsături specifice ale pieței muncii din mediul rural [15, p. 152-155]:

1. În R. Moldova **majoritatea populației locuiește în mediul rural** (tab.2).

Tabelul 2. Dinamica populației stabile pe medii, la 1 ianuarie 2016

Anii	Total, mii locuitori	Urban, mii locuitori	Rural, mii locuitori	Urban, %	Rural, %
2009	3 567,5	1 476,0	2 091,4	41,5	58,5
2010	3 563,7	1 476,7	2 087,0	41,4	58,6
2011	3.560,4	1 481,7	2 078,7	41,6	58,4
2012	3 359,5	1 485,7	2073,8	41,7	58,3
2013	3 559,5	1 493,2	2 067,3	41,9	58,1
2014	3 557,6	1 503,0	2 054,6	42,2	57,8
2015	3 555,2	1 507,3	2 047,9	42,4	57,6
2016	3553,1	1511,1	2042,0	42,5	57,5

Sursa: <https://ro./Demografia Republicii Moldova> (vizitat la 13.09.2016)

Această distribuție a populației pe medii de reședință are implicații majore pentru politicile de ocupare a forței de muncă, atât pentru crearea locurilor de muncă în mediul rural, cât și în sectoarele de producție alternative agriculturii. Există deosebiri esențiale și în ceea ce

privește distribuirea populației stabile pe medii în profil teritorial, care influențează asupra pieței de muncă în mediul rural [29].

2. O altă trăsătură specifică a pieței muncii din R.Moldova constă în faptul, că **populația rurală ocupă cea mai mare pondere în cadrul migrației**. În anul 2015 numărul total al emigranților a constituit 325,5 mii persoane, dintre care 223,9 mii persoane revin din localitățile rurale (68,8 %). Emigrarea afectează, în special tinerii, care după absolvirea liceelor și a școlilor de cultură generală doresc să-și continue studiile în instituțiile de învățământ mediu de specialitate și superior și care după absolvirea acestora nu mai revin la locul de baștină [10, p. 378-382], [23, p. 39-48].

3. **Depopularea localităților rurale** este determinată și de faptul că, majoritatea tinerilor plecați la studii în localitățile urbane refuză de a se mai întoarce după absolvirea studiilor în satul natal pentru a-și continua activitatea de muncă. Neatractivitatea localităților rurale este determinată de mai mulți factori. Un factor îl reprezintă spectrul îngust al ocupațiilor și meseriilor solicitate în mediul rural. O altă cauză este și infrastructura socială degradată și subdezvoltată din mediul rural, care inevitabil, determină pentru populația rurală o calitate a vieții net inferioară celei din mediul urban [17, p. 238-240].

4. **Există disproporții vădite dintre procesul de pregătire a cadrelor (oferta muncii) și cererea forței de muncă**. În viziunea autorului, sunt ineficiente serviciile de orientare profesională în școli, gimnazii și licee, există dificultăți în prognozarea și planificarea necesarului de forță de muncă, fapt ce afectează procesul de stabilire a cotelor de admitere în instituțiile de învățământ profesional. În multe cazuri alegerea nivelului și domeniului de studii ale studenților nu corespund cu solicitările pieței muncii [9].

5. **Agravarea situației demografice**, care continuă să denote caracteristici îngrijorătoare. Evoluția proceselor demografice în ultimii ani se caracterizează prin următorii indicatori principali ai mișcării naturale a populației (tab.3), [20].

Tabelul 3. Ratele mișcării naturale a populației pe ani și medii, promile

Anii	Nascuți-vii			Decedați			Sporul natural		
	total	urban	rural	total	urban	rural	total	urban	rural
2009	11,4	10,1	12,4	11,8	9,0	13,8	-0,4	1,1	-1,4
2010	11,4	10,2	12,2	12,3	9,1	14,5	-0,9	1,1	-2,3
2011	11,0	9,8	11,8	11,0	8,4	12,9	0,0	1,4	-1,1
2012	11,1	10,0	11,9	11,1	8,6	12,9	0,0	1,4	-1,1
2013	10,6	9,3	11,6	10,7	8,4	12,4	-0,1	0,9	-0,8
2014	10,9	9,3	12,0	11,1	8,7	12,9	-0,2	0,6	-0,9
2015	10,9	9,0	12,3	11,2	8,8	13,1	-0,3	0,2	-0,8

Sursa: BNS, <http://www.statistica.md/>

6. O trăsătură specifică a situației demografice din R.Moldova este **îmbătrânirea populației rurale**, care influențează negativ atât asupra nivelului de trai a populației, cât și asupra pieței muncii în genere. Potrivit datelor BNS, la începutul anului 2016 în R.Moldova locuiau 592,6 mii persoane în vârstă de 60 ani și peste, ceea ce constituie 16,7% din numărul total al populației stabile. Din numărul total al vârstnicilor 58% locuiesc în mediul rural. Cea mai mare pondere a populației care a depășit vârstă de 60 ani și peste s-a creat în zona de Nord a țării, media estimată fiind de 20,4 %. Mai afectate sunt raioanele Dondușeni – 25,2 %, Drochia – 23,0 %, Edineț – 23,1 %, Briceni – 22,1 %, Râșcani – 21,6 % [6].

În opinia autorului, în perspectivă medie și durabilă a mediului rural vom avea prevalarea numărului de vârstnici asupra numărului de persoane active pe piața muncii. Datorită schimbărilor fără precedent în structura demografică, RM se confruntă cu transformări socio-economice de proporții, deoarece ele implică o serie de provocări: ofertă mai mică pe piața forței de muncă, presiune majorată asupra resurselor financiare și umane din sistemul de sănătate, sistemul de asigurări sociale, problemele calității vieții după pensionare [24]. Efectele îmbătrânirii se resimt și mai mult din motiv, că se majorează povara ce cade pe umerii populației apte de muncă, care descrește în continuare, provocând criza demografică profundă în zona rurală.

Capitolul 2 „ANALIZA PIETEI MUNCII DIN MEDIUL RURAL AL R.MOLDOVA” reflectă aspectul analitic al cercetării pieței muncii din R.Moldova, în special analiza aspectelor structurale ale pieței muncii, a coraportului dintre cerere și ofertă în cadrul pieței muncii și a consecințelor economice și sociale ale proceselor migraționiste. Structura pieței muncii depinde în mare măsură de structura populației din țara respectivă (tab.4).

E cunoscut faptul, că populația constituie o variabilă macroeconomică cu caracteristici specifice, ce influențează majoritatea proceselor și fenomenelor economice și sociale, având efecte semnificative asupra pieței muncii, creșterii economice și coeziunii sociale. Rezultatele cercetării ne-au permis să grupăm populația în trei categorii distincte: populație activă ocupată în diferite activități, populație inactivă și șomerii, precum și analiza detaliată a acestor categorii. Datele obținute în procesul cercetării oferă informații utile referitor la principalele tendințe de pe piața muncii și pot fi utilizate de administrația centrală și cea locală în procesul de elaborare a politicilor de ocupare a forței de muncă în mediul rural.

Reducerea continuă a indicatorilor ocupaționali din republică reprezintă un semnal convingător privind vulnerabilitatea economiei naționale, precum și a securității sociale. Astfel, rata de ocupare din Republica Moldova în 2015, comparativ cu cea din statele-membre ale UE, este cu mult mai mică – 39,6 % față de 64,9 % (către anul 2020 UE prevede o ocupare a forței de muncă de 70% a tuturor persoanelor cu vârstă 20 – 64 ani), ceea ce arată că atât funcționalitatea pieței muncii, cât și calitatea creșterii economice din republică din ultimii ani lasă de dorit, deoarece acestea nu pot asigura rezolvarea problemelor majore ale societății moldovenești, și anume: un loc de muncă care ar asigura un trai decent, siguranță în ziua de mâine, protecție socială în caz de incapacitate de muncă, acces la servicii sociale calitative etc., probleme care în perspectivă pot compromite dezvoltarea durabilă a republicii, constituind cauza degradării capitalului uman [6], [21].

În teză, în baza datelor statistice, au fost evidențiate și analizate componentele structurale ale pieței muncii din mediul rural al R.Moldova: situația demografică agravată, ratele de activitate și de ocupare a forței de muncă rurală, rata șomajului, precum și analiza populației rurale ocupate pe grupe de vârstă, sexe, mediu și nivelul de instruire [13, p. 58-63], [18, p. 168-173].

Totodată, în baza cercetărilor sociologice exercitate de autor, este analizat **coraportul dintre cerere și oferta de muncă în cadrul pieței muncii**. În baza sondajului sociologic efectuat de autor, au fost analizate mecanismele care asigură echilibrul pe piața a muncii (cererea, oferta, salariul muncii, concurența), care au impact direct asupra ratei de ocupare a forței de muncă și a nivelului de salarizare. De nivelul cererii și ofertei de muncă, precum și de structura acestora depinde, în mare măsură, stabilirea echilibrului pieței muncii. Realizarea stării

de echilibru pe piața muncii presupune o raționalizare astfel, încât exploatarea resurselor umane să se facă eficient în scopul realizării unui nivel ridicat al productivității muncii. Factorii cei mai importanți, care modelează echilibrul pe piața muncii, sunt cererea și oferta de muncă. Menținerea echilibrului pe piața muncii depinde, în mare măsură, de prețul muncii (salariul), care contribuie la reglarea raportului cerere/ofertă de muncă și la motivația muncii, de nivelul șomajului, care are impact direct asupra ratei de ocupare a forței de muncă și de nivelil de salarizare [12, p. 83-88], [28].

Tabelul 4. Distribuirea populației după relația cu piața forței de muncă, 2015

POPULAȚIA TOTALĂ - 100% (3555,2 mii persoane)				
Persoane Cu vârstă mai mică de 15 ani (16%). 567,9 mii persoane	Persoane cu vârstă de 15 ani și peste 84,0 % (2987,3 mii persoane)			
	Populația activă - 42,4% (1265,6 mii persoane)			Populația inactivă 57,6% 1721,7mii persoane
	Ocupați - 95,1% (1203,6 mii persoane)			Șomeri BIM 4,9% (62,1 mii persoane)
	Servicii 50,5% 608mii persoane	Agricultură 31,7% 381,9mii persoane	Industrie 12,3% 148,3mii persoane	Construcții 5,4% 65,4mii persoane
Persoane care produc doar pentru consumul familiei - 41,1% 156,9 mii persoane		Relația cu piața forței de muncă din țară - Nu caută de lucru și nu doresc să lucreze: 79,7% (1372,5 mii persoane); - Nu caută de lucru, dar doresc să lucreze: 0,9% (15,8 mii persoane); - Caută de lucru, dar nu sunt disponibili să lucreze: 0,1% ; - Persoane plecate peste hotare la lucru/căutare de lucru: 18,9% (325,4 mii persoane).		

Sursa: Forța de muncă în R.Moldova: ocuparea și șomajul, 2015, p. 7

În teză, în baza rezultatelor sondajelor efectuate de autor, sunt reflectate problemele refritor la ocuparea forței de muncă în mediul rural. Analizând răspunsurile respondenților menționăm, că măsurile de creștere a ocupării forței de muncă în zonele rurale ar trebui să fie legate cu orientarea profesională a populației, ținând cont de oportunitățile de angajare. Studiul a arătat că, la 40% dintre respondenți munca nu corespunde specialității obținute, astfel, cea mai mare pondere a necorespunderii specialității funcției deținute există în regiunea Centru (48,6%), iar la Nord și la Sud, această pondere constituie respectiv 43,4% și 43,7%. Mai des bărbații decât femeile nu lucrează pe specialitate; adesea reprezentanții celor mai tinere grupe de vârstă (îndeosebi respondenții cu studii medii), care ar fi de dorit să-și perfecționeze nivelul de calificare, abordând la obținerea studiilor în corespundere cu locul de muncă ocupat. În caz contrar, luând în considerație starea nefavorabilă a pieței muncii (adică a disproporției cererii de muncă față de oferta muncii), apare pericolul de pierdere a locului de muncă ocupat.

Totodată rezultatele sondajului au arătat, că la aproape unul din trei respondenți (31,6 %) postul ocupat este mai jos decât nivelul de educație. Faptul dat poate fi lămurit prin aceea că, pe piața muncii sunt în surplus așa specialiști ca economiști, juriști etc., deaceia, o parte din ei ocupă posturi mai joase decât nivelul de educație, doar pentru a se afla în câmpul de muncă și pentru a avea surse de existență.

Studiul a constatat că din toate situațiile, care apar la locul de muncă, în primul rând se menționează salariul mic (40,5%), apoi cu o mică diferență: condițiile proaste de muncă (22,6%); neplătirea și reținerea salariilor (21,2 %); ore suplimentare neplătite (20,6 %), iar pe locul al treilea, de asemenea, cu o mică diferență s-au aranjat: atitudinea lipsită de respect față de angajați (10,2 %) și managementul slab, incompetent (9,8 %).

Toate acestea dovedesc că oferta de muncă are un dinamism specific, reflectând totodată corelarea strânsă între nevoia socială de a cunoaște și a se dezvolta omul sub aspect profesional-cultural și nevoia economică de a valorifica pregătirea și de a obține un venit. Ambele aspecte sunt interesante atât pentru lucrător, cât și pentru patron. Astfel, deciziile privind oferta de muncă sunt luate în familie pe baza analizei veniturilor acesteia și a interesului de majorare a lor. Activitățile care există sau se inițiază în societate impun nevoia de muncă, respectiv constituirea cererii de muncă, în acord cu mecanismele pieței muncii.

După cum rezultă din sondajul efectuat de autor și din datele statistice, dezechilibrele de pe piața muncii în ceea ce privește concordanța dintre volumul cererii și a ofertei de muncă, a structurii cererii cu cea a ofertei de muncă, în funcție de specialități sau domenii de activitate, precum și distribuția acestora în funcție de localitățile geografice, au determinat o utilizare inefficientă a forței de muncă din mediul rural, care se manifestă atât în încadrarea populației ocupate în activități ce nu corespund profesiei sau specialității deținute, cât și în mobilitatea teritorială sporită din partea mai multor persoane, cu scopul de a găsi un loc de muncă, ce corespunde specialității deținute sau obținerii unor venituri mai mari.

Excedentul ofertei de muncă în Republica Moldova față de cererea de muncă au provocat extinderea șomajului.

Numărul șomerilor (calculat conform metodologiei BIM) a crescut de la 47,5 mii în anul 2014 până la 62,1 mii în anul 2015, adică cu 30,7 %. Numărul șomerilor înregistrați, respectiv a crescut de la 42,2 mii la 50,6 mii, sau cu 19,9 %. Creșterea numărului de șomeri femei înregistrați, în perioada dată, a avut loc cu un ritm mai scăzut (de la 21,2 mii până la 24,5 mii, sau cu 15,6 %), ceea ce a dus la o scădere a ponderii acestora în numărul total al șomerilor înregistrați (de la 50,2 % până la 48,4 %).

În structura numărului de șomeri înregistrați cea mai mare pondere ocupă persoanele cu vârstă de 30-49 ani (46,3%, adică aproape jumătate din șomeri au fost de această vârstă), iar cea mai mică pondere – la persoane cu vârstă de 25-29 ani (14,1%, adică, doar fiecare al șaptelea șomer a fost de această vârstă) – tabelul 5. În perioada anilor 2014-2015 întrucâtva s-a schimbat structura pe grupe de vârste a populației în șomaj: a scăzut ponderea șomerilor în grupele de vârstă 16-24 ani și 50-65 ani, dar a crescut ponderea șomerilor din grupa de vârstă 25-29 ani și 30-49 ani.

Tabelul 5. Structura numărului de șomeri înregistrați pe grupe de vârstă, %

Grupele de vârstă, ani	2014		2015	
	Total	femei	Total	Femei
Total	100,0	100,0	100,0	100,0
16 – 24	19,8	21,4	18,1	19,8
25 – 29	13,9	14,7	14,1	15,1
30 – 49	44,4	46,6	46,3	48,6
50 – 65	21,9	17,2	21,4	16,5

Sursa: calculat conform datelor BNS [104, p. 2].

Cel mai important factor, care caracterizează situația cu șomajul înregistrat, este durata șomajului. În acest sens, pozitiv este faptul, că la mai mult de 2/3 de șomeri durata șomajului este de până la 6 luni (tabelul 2.15). Bărbații sunt mai activi în căutarea locului de muncă: 70,3% din ei găsesc locuri de muncă în timp de primele 6 luni de la data de înregistrare. Femeile cedează celor din urmă cu 5 p.p. În căutarea de lucru cel mai bine reușesc persoanele tinere cu vârste de 16-24 ani și 25-29 ani – aproape 3/4 din numărul lor găsesc locuri de muncă în timp de primele 6 luni de la data de înregistrare în calitate de șomeri.

Tabelul 6. Repartizarea șomerilor după durata șomajului, 2015, %

	Durata șomajului:			
	Până la 6 luni	6 – 12 luni	12 – 24 luni	peste 24 luni
Total	67,8	19,7	9,9	2,6
din care:				
Femei	65,3	21,0	11,1	2,7
Bărbați	70,3	18,5	8,8	2,4
Grupe de vârstă				
16 – 24 ani	74,3	20,4	4,8	0,5
25 – 29 ani	74,6	18,1	6,3	1,0
30 – 49 ani	67,5	19,4	10,2	2,8
50 – 65 ani	59,6	20,6	15,3	4,5

Sursa: calculat conform datelor [7, p.6].

În numărul total de șomeri ponderea șomerilor de lungă durată (adică, mai mult de 12 luni de la data înregistrării) este de 12,5 % (adică, fiecare al optulea șomer este șomer de lungă durată). În același timp, 2,6 % din șomeri au o durată de șomaj de mai mare de 24 de luni. Femeile sunt mai sensibile la șomajul de lungă durată – 13,8% femei șomeri au o durată de șomaj de peste 12 luni (printre bărbați șomeri aceștia sunt 11,2%). Numărul șomerilor de lungă durată în vârstă de 16-24 ani constituie 5,3 %, în timp ce în vârsta de 50-65 ani – 19,8 %. Astfel, cu cât este mai mare vârsta șomerilor, cu atât printre ei sunt mai mulți șomeri de lungă durată.

Numărul de șomeri rurali în anul 2015 a atins cifra de 23,8 mii persoane, fiind în creștere față de anul 2014 cu 5,7 mii persoane și în descreștere față de anul 2010 cu 10,8 mii persoane și față de anul 2006 cu 19,3 mii persoane [16, p. 152-155].

În Republica Moldova, conform Legii nr. 102 din 13 martie 2003 (cu modificările și completările ulterioare), funcționează un sistem de protecție socială a șomerilor și care include, atât măsuri active de stimulare a ocupării forței de muncă, cât și pasive de protecție socială [1], [14, p. 49-55].

În art. 15 a Legii menționate sunt indicate măsurile active de stimulare a ocupării forței de muncă, la care se referă: **a)** sporirea posibilităților de ocupare a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă; **b)** stimularea angajatorilor pentru încadrarea în muncă a șomerilor și crearea a noi locuri de muncă; **c)** stimularea angajatorilor pentru încadrarea în muncă a studenților și absolvenților instituțiilor de învățământ superior.

În vederea ocupării forței de muncă temporară a persoanelor din rândul șomerilor în R.Moldova a fost organizată executarea lucrărilor publice, care se finanțează din mijloacele bugetelor unităților administrativ-teritoriale și din alte mijloace.

Șomerilor ocupați la lucrări publice li se acordă din Fondul de șomaj o indemnizație egală cu 30 la sută din salariul mediu pe economie pentru anul precedent la data stabilirii indemnizației, pentru o perioadă, ce nu depășește 12 luni calendaristice.

În organizarea lucrărilor publice s-a conturat o dinamică pozitivă. În timpul perioadei 2014-2015 numărul unităților economice, unde au fost organizate lucrări publice a crescut de la 365 până la 388, sau cu 6,3 %. Aproape toți șomerii ocupați la lucrările publice au primit o indemnizație lunară [7, p. 8].

În sistemul de protecție socială a șomerilor un loc important îl ocupă și măsurile pasive. Acestea includ: **a)** acordarea ajutorului de șomaj; **b)** acordarea de alocații pentru integrare sau reintegrare profesională.

Cuantumul ajutorului de șomaj nu poate fi mai mic decât cuantumul salariului minim stabilit pe țară și nu va depăși cuantumul salariului mediu pe economie din anul precedent.

Tabelul 7. Accesul șomerilor la ajutorul de șomaj, anii 2014-2015

Indicatori economici	2014			2015		
	Total	din care:		Total	din care:	
		femei	săteni		femei	săteni
1. Numărul beneficiarilor, <i>pers.</i>	5042	1612	2702	5178	2610	2981
2. În raport la numărul de șomeri înregistrați, %	12,0	7,6	x	10,2	10,6	X
3. Mărimea ajutorului de șomaj, <i>lei pe lună</i>	1112,3	x	x	1255,8	x	X
4. În raport la mărimea minimului de existență a persoanei apte de muncă, %	64,4	x	x	68,2	x	x
5. În raport la salariul mediu lunar, %	26,7	x	x	27,2	x	x

Sursa: calculat conform datelor [7, p. 9]

Datele tabelului 7 ne demonstrează, că pe parcursul perioadei 2014-2015 a scăzut ușor accesul șomerilor la ajutor de șomaj. Dacă în 2014, ajutor de șomaj au primit 12 % din șomerii înregistrați (fiecare a opta persoană), apoi în 2015 – doar 10,2 % din șomeri (sau fiecare a zecea persoană). În același timp, a sporit accesul la ajutor de șomaj a femeilor, constituind 10,6% din femeii șomeri înregistrați (sau fiecare a noua persoană), ceea ce reprezintă o sporire de 1,4 ori față de 2014.

Unul dintre principalele motive de reducere a cuprinderii șomerilor cu ajutorul de șomaj este înăsprirea legislației, care rezultă în limitarea cercului de șomeri, care au dreptul la ajutor de

șomaj. Aceasta se referă, în primul rând, la intratea în vigoare la 1.07.2011, condițiile de existență a unui stagiului de cotizare în sistemul asigurărilor sociale de stat de cel puțin 9 luni din ultimele 24 de luni calendaristice premergătoare datei înregistrării.

O direcție importantă de reducere a șomajului este stimularea activității întreprinderilor care crează noi locuri de muncă și sunt avantajate prin înlesniri fiscale, iar autoritățile locale organizează lucrări publice remunerate. În prezent, problema șomajului în rândul tinerilor rămâne actuală și necesită soluții urgente și argumentate. Ținând cont de cerințele economiei de piață **putem prognoza următoarele consecințe:**

- cererea de muncă în R. Moldova se va extinde în paralel cu creșterea și modernizarea economiei și a societății;
- schimbarea climatului antreprenorial va conduce și la importante modificări calitative în cererea forței de muncă atât în mediul urban, cât și cel rural;
- va crește cererea pentru forța de muncă calificată și se va reduce cererea pentru forța de muncă de calificare scăzută/necalificată.

Ca urmare a semnării Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană, R. Moldova are șansă de a deveni mai atractivă pentru investițiile străine directe și ca locație pentru subdiviziunile regionale ale unor companii multinaționale. Ținând cont de avantajele relative de care dispune R. Moldova la moment și pe viitor, aceste companii se vor specializa în producerea mărfurilor agricole, industria alimentară, comerțul internațional, serviciul de business și logistică, asamblarea echipamentelor electronice și mecanice. Apariția noilor locuri de muncă va contribui la ridicarea nivelului de trai a populației.

În teză este analizat **impactul migrației asupra pieței muncii, în special în mediul rural** [32, p. 82-90]. Numărul emigranților moldoveni în anul 2009 a constituit 294,9 mii persoane, dintre care 69,7% din localitățile rurale și 30,3% - din cele urbane [11, p. 230-232]. Doar privind aceste cifre ne putem da seama despre situația catastrofică a pieței muncii din mediul rural, care și până la ora actuală nu s-a îmbunătățit, ci din contra numărul emigranților pe republică a sporit cu 10,3%, comparativ cu anul 2015. Astfel, conform datelor statistice, din cele 223,9 mii de persoane din mediul rural plecate în 2015 peste hotare în căutarea unui loc de muncă, circa câte o mie se află în Portugalia și Grecia, 1,2mii – în România, 2,7 mii - în Ucraina, 6,9 mii – în Israel, 8,8 mii - în Turcia, în Italia – 32,3 mii, în Rusia - respectiv 146,3 mii și în alte țări – 23,6 mii persoane (fig. 1).

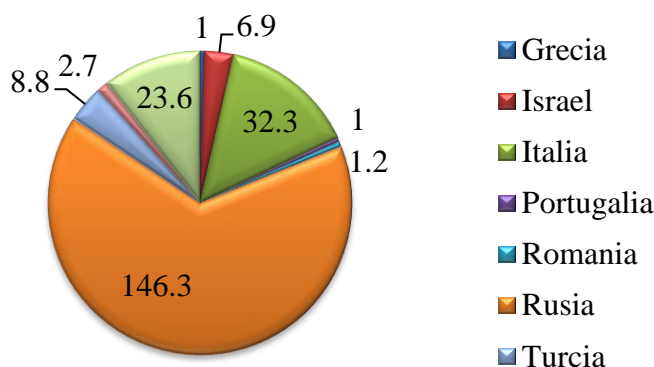

Fig. 1. Populația rurală, aflată peste hotare în ultimii 10 - 15 ani, clasificată după țara de destinație

Sursa: elaborată în baza sondajului efectuat de autor în septembrie 2015-martie 2016

După cum rezultă din sondajul exercitat de autor, în ultimii 10 - 15 ani, aproape 60 % dintre respondenți au fost plecați în străinătate și principalele țări de destinație au fost: pentru 60,6 % dintre respondenți - Federația Rusă, pentru 23,5 % - țările din Europa de Vest (dintre care în Italia - 12,2%), iar 15,9% - restul lumii.

Așadar, migrația din R.Moldova este direcționată în special către două regiuni: UE (cele mai importante destinații fiind Italia, Franța și Germania) și CSI (orașele Moscova și St. Petersburg ca destinații prioritare în Federația Rusă, și Ucraina în proporții mai mici). Migranții moldoveni aleg Rusia datorită pieței muncii extinse, liberei circulații, costurilor reduse pentru migrație și a proximității socio-culturale.

Conform sondajului, motivele emigrării populației rurale țin de factori economici și socio – politici. Printre factorii **economici** cei mai răspândiți sunt: starea financiară dificilă - 54,6 %; dificultatea de a găsi locuri de muncă - 38,9 %; micșorarea salariilor - 27,9 %; reținerea salariilor - 25,4%. Printre motivele **socio-politice** s-au delimitat următoarele: absența unor perspective de viață - 40,8 %; criza politică - 27,3 %; apatie față de tot ce se întâmplă - 13,8 %.

Încă un moment destul de important reprezintă **întoarcerea la baștină**. Procesul de revenire din migrație este important pentru că implică un posibil transfer de capital financiar acumulat (economiiile acumulate peste hotare), a capitalului uman (experiență, aptitudini, cunoștințe, idei și practici antreprenoriale etc.) și a capitalului social (contacte, relații, rețele). Pe parcursul anului 2015 la agențiile teritoriale au fost înregistrate **2605** persoane reîntoarse în țară (cu 43% mai multe persoane comparativ cu anul 2014), care au beneficiat integral de servicii de ocupare și protecție în caz de șomaj. Ponderea femeilor a constituit 23%. În rezultatul măsurilor întreprinse de către agențiile teritoriale au fost plasate în câmpul muncii **26%**, au absolvit cursuri de formare profesională **4%**. S-a majorat semnificativ, comparativ cu anul 2014, numărul persoanelor reîntoarse în țară din Federația Rusă – 2605 persoane, urmată de Italia – 109 persoane, Ucraina – 40 persoane, Israel – 23 persoane, etc.

Actualmente migrația este una dintre cele mai însemnate dificultăți a economiei naționale. În baza sondajului public efectuat de autor au fost evidențiate și analizate cauzele emigrării populației rurale și consecințele pozitive și negative ale fenomenului migraționist asupra echilibrului pieței muncii din mediul rural al R.Moldova. Desfășurarea amplă a migrației ne sugerează ideea de reglementare a acestui fenomen prin înaintarea următoarelor recomandări autorităților publice: de elaborare mai operativă a actelor normative în domeniul protecției sociale a lucrătorului migrant; de instituire a unui control efectiv cu activitățile agențiilor private de ocupare a forței de muncă peste hotare; de intensificare a activităților de încheiere a acordurilor cu țările străine în angajarea legală a cetățenilor străini peste hotare, etc.

Capitolul 3 „CĂILE DE REGLARE A PIETEI MUNCII ÎN MEDIUL RURAL AL R. MOLDOVA” este dedicat evidențierii și analizei căilor de reglare a pieței muncii rurale din republică și anume: modelării, evaluării și previziunii econometrice a situației forței de muncă rurală; dezvoltării micului business și a parteneriatului public-privat; perfecționării infrastructurii economice și sociale și a sistemului de remunerare și motivație a muncii, care vor contribui la ameliorarea pieței muncii din mediul rural și la asigurarea unui trai decent populației rurale.

În teză este elaborat și analizat **modelul de evaluare și previziune econometrică a forței de muncă rurale**, în special: evoluția ratei șomajului (total și pe niveluri educaționale); a ratei ocupării forței de muncă (total, pe niveluri educaționale și de participare după sexe); a ratei migrației a forței de muncă rurale (total și în aspect de gender) ș. a. Pentru a identifica trendul

unor indicatori econometrici ce caracterizează forța de muncă în mediul rural au fost folosite pachetele de programe IBM.SPSS.Statistics.v20 și Maple2015.0WindowsX64 (Regression tool) și baza de date statistice oficială a Republicii Moldova pentru identificarea modelelor econometrice respective, în baza cărora se poate efectua previziunea acestora în viitorul apropiat. Aceste date statistice oficiale selectate sunt prezentate în tabelele respective din teză [30], [31], [33].

În viziunea autorului, una din căile de bază de reglare și ameliorare a pieței muncii din mediul rural este **stimularea micului business** [3], [5]. Micul business (sectorul ÎMM) în lume este determinat ca „coloană vertebrală a economiei”, grație celei mai mari contribuții la crearea noilor locuri de muncă, stimularea concurenței, favorizarea inovațiilor și tehnologiilor. În țările dezvoltate din punct de vedere economic, micul business cunoaște o dezvoltare accelerată, mai ales, în domeniile *serviciilor* și a *producerii mărfurilor de larg consum*. Întreprinderile mici și mijlocii sunt mai flexibile și reacționează mai rapid la schimbările mediului de afaceri și, în cele din urmă, la cerințele pieței. Din aceste considerente, investițiile în micul business aduc venituri mai mari decât investițiile în întreprinderile mari. De altfel, acestea din urmă beneficiază din plin de serviciile întreprinderilor mici și sunt dependente de ele. Micul business este orientat spre satisfacerea necesităților pieței locale și utilizează resursele și forța de muncă locală, având o contribuție substanțială și în soluționarea problemei șomajului.

Ponderea întreprinderilor mici și mijlocii în totalul întreprinderilor în anul 2015 pe principalii indicatori se prezintă în figura 2. După cum vedem, întreprinderile mari, care constituie doar 2,8% din totalul întreprinderilor, asigură ocuparea a 44,8% de salariați și o preponderență îndoită a veniturilor din vânzări. Diferența acestor raporturi constituie o dovadă a faptului că productivitatea brațelor de muncă angajate la ÎMM-uri este la un nivel mai redus, comparativ cu întreprinderile mari, unde diviziunea muncii este mai pronunțată.

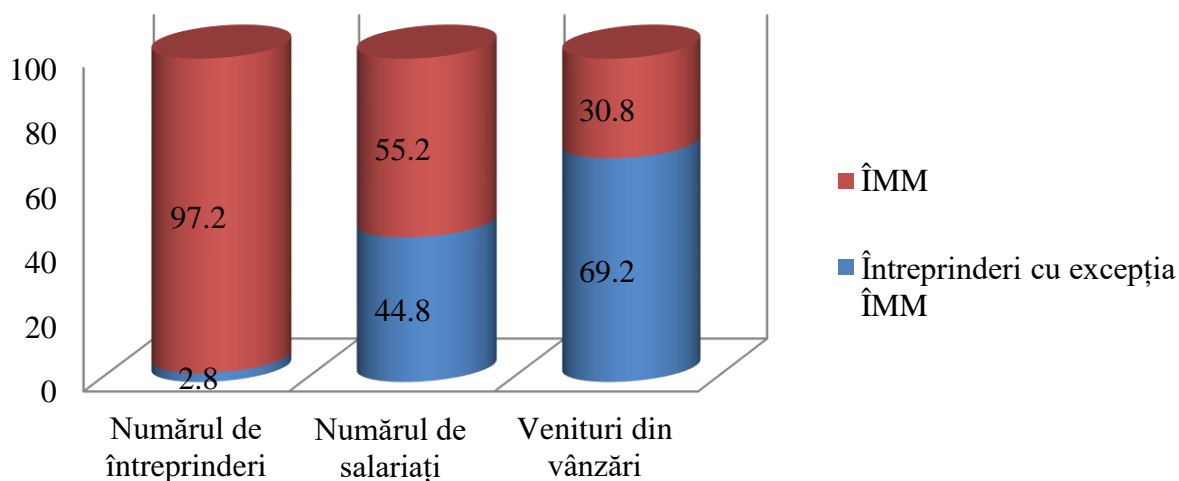

Fig. 2. Indicatori de bază ce caracterizează activitatea ÎMM-urilor în R.Moldova, 2015
Sursa: <http://www.statistica.md/newsview.php>, vizitat 30.11.2016

Deasemenea, în figura 3, este expusă informația referitor la ponderea veniturilor din vânzările ÎMM-ilor din agricultură, silvicultură și pescuit, care constituie doar 9% din totalul veniturilor ÎMM și sunt de 5 ori mai mici față de ÎMM, ce activează în sfera de comerț.

În viziunea noastră, principalele aspecte ale dezvoltării mediului de afaceri în localitățile rurale sunt: dezvoltarea potențialului economic și sporirea competitivității întreprinderilor din mediul rural, creșterea veniturilor în bugetele localităților rurale, aplicarea

tehnologiilor noi de prelucrare a terenurilor arabile, sporirea gradului de eficiența a managementului rural [22].

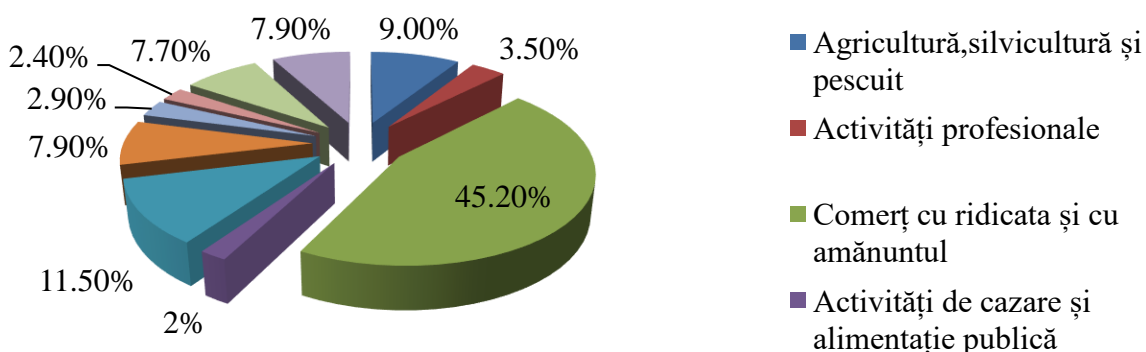

Fig. 3. Ponderea veniturilor din vânzările IMM-lor în profilul principalelor genuri de activitate ale unităților acestui sector, 2015, %

Sursa: <http://www.statistica.md/newsview.php>, accesat 19.02.2017

Domeniile în care pot fi dezvoltate afaceri în localitățile rurale pot fi: industria de prelucrare a producției agricole; comerțul și alimentația publică; deservirea socială (frizerie, croitorie, cizmărie etc), turismul rural; lucrările de artizanat și meșteșugăria; deservirea și reparația aotomobilelor, tehnicii agricole și obiectelor casnice de menire îndelungată (mobilă, frigidere, televizoare, computere etc.).

Totodată, considerăm că în mediul rural ar fi bine de practicat mai intens afacerile de familie. În primul rând, **afacerile de familie** ar fi avantajoase, pentru că ele sunt caracterizate prin durabilitate în timp. Totodată, afacerile de familie se bazează pe încrederea născută în sânul familiei, care determină susținerea reciprocă, mai ales la etapa incipientă de dezvoltare a afacerii, când ea este cel mai mult vulnerabilă. De asemenea, afacerile de familie ar genera o mulțime de noi locuri de muncă – avantaj esențial pentru localitățile rurale. Dezvoltarea afacerilor de familie ar rezolva și una din problemele majore ale țării noastre – emigrarea peste hotarele țării, anume prin faptul că familiile ar avea posibilitatea de a se reuni, de a împărtăși o viziune comună și de a iniția o afacere, care, pe de o parte, le-ar genera venituri și le-ar menține împreună, iar pe de altă parte, ar contribui la dezvoltarea economiei țării.

În opinia autorului, o cale importantă de reglare a relațiilor de piață și, în primul rând a pieței muncii din mediul rural, este dezvoltarea **parteneriatului public-privat** (PPP) [2]. În teză sunt formulate patru etape de implementare a PPP în mediul rural.

La prima etapă este necesară *elaborarea unei concepții privind parteneriatul public-privat* în mediul rural în sectoarele serviciilor publice, infrastructură, agrement, ocrotirea sănătății și învățământ, precum și în alte sfere. Pornind de la specificul unor localități, se propune examinarea stării fondurilor fixe în ramurile posibile de a fi incluse în parteneriatul public-privat și determinarea necesității investiționale pentru localitate, în ceea ce privește ramurile posibile de a fi incluse în parteneriatul public-privat.

La etapa a doua se prevede înfăptuirea *analizei prin prisma teritorială a potențialului de implementare a PPP în ceea ce privește*: starea economico-socială a teritoriului (indicatorii principali); politica tarifară promovată în regiune și structura tarifelor; nivelul calității serviciilor prestate; potențialul de producție a serviciilor prestate; specificul climatului investițional în regiune, inclusiv finanțarea din bugetul de stat; nivelul de pregătire a sectorului bancar.

La etapa a treia se determină volumul serviciilor publice, oferta terenului pentru construcții, administrarea spațiului locativ și alte domenii, precum și a modalităților de implementare a formelor de PPP (arenda, concesiunea, construcția caselor prin metoda ipotecară, livrarea producției pentru necesitățile statului și altele.

Etapa a patra prevede *instruirea funcționarilor de stat și pregătirea bussinessului pentru implementarea PPP*, la care se referă: pregătirea programelor de studii pentru toate categoriile de participanți; coordonarea și elaborarea graficului de organizare a seminarelor în localități; formarea grupurilor de lucru în teritoriu pentru pregătirea populației privind implementarea PPP.

Încă o cale de reglare a pieței muncii din mediul rural, **în viziunea noastră**, este *perfecționarea sistemului de motivație a muncii* [4]. Factorul care determină motivația muncii este cel uman, nucleul în jurul căruia se determină nivelul de obținere a eficienței în procesul de muncă, acesta fiind în strânsă legătură cu nivelul de salarizare. Există mai multe forme de motivație a muncii, printre care pot fi menționate: motivația economică, profesională, socială și morală. Indiferent de formă, motivația cuprinde două aspecte, respectiv motivele și recompensele, caracterizate prin ceea ce dorim și ceea ce obținem în procesul de muncă.

Criteriile care stau la baza motivației muncii sunt: natura recompenselor, sursa care generează motivele și recompensele, gradul de implicare a cunoașterii și a afectivității. **Natura recompenselor** prevede două tipuri de motivație: motivația pozitivă, care presupune stimularea efortului sau rezultatelor prin recompensarea unor efecte pozitive înregistrate anterior; motivația negativă are în vedere sancționarea rezultatelor negative obținute. **Sursa care generează motivele și recompensele** la fel include două tipuri de motivație: motivația intrinsecă, determinată de obiective individuale pentru realizarea dorințelor și ambițiilor individului; motivația extrinsecă, bazată pe elemente din exteriorul procesului de muncă, ce determină implicarea unei persoane în această muncă. **Criteriul gradului de implicare a cunoașterii și a afectivității** reflectă: motivația cognitivă, care implică creație, cunoaștere și inovație; motivația afectivă, care presupune dorința de încadrare a individului într-un anumit nivel de performanță.

Politica motivării poate fi considerată drept element strategic în dezvoltarea afacerilor și totodată un factor indispensabil în construcția și estimarea transformărilor ce au loc în activitatea economică. Ca instrument concret de ajustare a cererii și ofertei de muncă, trebuie să răspundă concomitent și unor cerințe: în primul rând, este necesar să stimuleze creșterea productivității muncii; în al doilea rând, să fie rezultatul și, totodată, să asigure concentrarea intereselor agenților economici sau grupurilor de agenți economici, a partenerilor sociali atât sub aspectul recompensării (participării la muncă), cât și pentru stimularea rentabilizării și sporirea producției, inclusiv a surselor necesare pentru reinvestire și dezvoltare.

Pârghia motivării va reprezenta unul dintre pilonii de bază, instrumentarea sa influențând direct credibilitatea și crearea condițiilor desfășurării afacerilor în noile condiții, cele ale economiei de piață. Metodele de motivare însă nu rezolvă problema motivării, ele sunt doar măsuri auxiliare. Combinarea lor corectă pentru a asigura un echilibru în care efectul general să fie într-atât de pozitiv, încât să satisfacă toți lucrătorii, trebuie să devină scopul fiecărei întreprinderi. Din păcate, în condițiile Republicii Moldova, se schimbă foarte des regulile de joc, iar angajatorii nu reușesc să se adapteze la noile condiții.

Ținând cont de cerințele pieței muncii, îmbunătățirea stimulentele nu este altceva decât acordarea salariaților și patronilor de stimulente, menite să motiveze cât mai bine forța de muncă. R.Moldova promovează o politică salarială unică pe întreg teritoriul țării, indiferent de localitate (urbană sau rurală), tipul de proprietate, forma de organizare juridică a unității

economice și domeniul de activitate. În lucrare, în baza sondajului, este analizată situația nefavorabilă în domeniul remunerării muncii salariaților din mediul rural al R.Moldova și gradul insuficient de motivație a angajaților în activitatea de muncă și sunt formulate unele propuneri de ameliorare a situației din aceste domenii.

III. CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

În urma cercetării situației actuale a pieței muncii din mediul rural al Republicii Moldova și a mecanismelor ei de reglare, au fost obținute următoarele **rezultate**:

1. Argumentarea problemei științifice importante soluționate, care constă în fundamentarea teoretico-conceptuală și metodologică a specificului mecanismelor de funcționare, a metodelor și a politicilor strategice de reglare a pieței muncii în mediul rural al R.Moldova și implementarea lor în practică.

2. Evidențierea și analiza principalelor modele de reglare a pieței muncii și elaborarea unui model nou pentru R.Moldova.

3. Determinarea caracteristicilor specifice ale pieței muncii din mediul rural, care au o influență negativă asupra coraportului dintre cerere și ofertă pe piața muncii din R.Moldova.

4. Analiza structurii ocupaționale a populației rurale, care reflectă nivelul jos al indicatorilor ocupaționali: rata de ocupare a populației apte de muncă, politicile guvernamentale limitate de susținere a ocupării populației rurale, a micului business ca sursă de creare a noilor locuri de muncă, impedimentele economico-financiare și administrative, care influențează negativ asupra pieței muncii rurale.

5. Mobilitatea teritorială a forței de muncă din mediul rural în cel urban și în străinătate a devenit o tendință permanentă, fiind cauzată, după cum rezultă din datele sondajului, de condițiile negative de angajare în mediul rural.

6. Prețul muncii (salariul) în mediul rural, necătând la o majorare semnificativă în anii de referință, încă nu acoperă cheltuielile pentru recuperarea forței de muncă, fiind cel mai scăzut nivel de salarizare, constituind doar 66,2% din salariul mediu pe țară.

7. Determinarea, în baza cercetării sociologice a neconcordanței dintre orientarea profesională în sistemul de învățământ și cerințele pieței muncii, în special în mediul rural.

8. Determinarea coraportului dintre cerere și ofertă pe piața muncii din mediul rural al R.Moldova, bazată pe datele sondajului efectuat de autor.

9. Elaborarea modelului econometric privind caracteristica, modelarea și previziunea evoluției forței de muncă în mediul rural al R.Moldova pe termen mediu.

10. Determinarea rolului parteneriatului public-privat în dezvoltarea pieței muncii în mediul rural. În teză sunt analizate modelele PPP și etapele posibile de implementare ale acestora în R.Moldova.

11. Determinarea și argumentarea căilor prioritare de reglare a pieței muncii din mediul rural al R.Moldova.

Rezultatele obținute în urma cercetării, cât și informațiile acumulate din sondajul efectuat în domeniul temei de cercetare, ne permit să formulăm următoarele propuneri și recomandări:

1. Pentru ameliorarea situației demografice din R.Moldova, care influențează direct piața muncii se propun **Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale** următoarele **recomandări**: îmbunătățirea calității serviciilor medicale prestate femeilor gravide, nou

născuților și copiilor de vârstă frageț; majorarea esențială a indemnizației unice pentru nașterea copilului; majorarea indemnizațiilor pentru creșterea copilului până la 14 ani.

2. În scopul îmbunătățirii funcționării normale a pieței muncii din mediul rural propunem **Agenției Naționale pentru ocuparea Forței de Muncă** unele măsuri de perfecționare a serviciilor de mediere a pieței muncii, printre care sunt: informarea mai amplă a populației rurale privind locurile de muncă libere și condițiile de ocupare: stimularea ocupării persoanelor din categoriile defavorizate ale populației rurale; organizarea lucrărilor publice remunerate, în special pentru șomerii; elaborarea politicilor strategice de ocupare a populației rurale atât la nivel central, cât și la nivel local.

3. În scopul ajustării ofertei de muncă la cererea pieței de muncă din mediul rural propunem pentru **Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului** următoarele **recomandări**: elaborarea unor strategii, care ar determina cerințele agenților economici în anumite specialități și ofertele sistemului de învățământ orientate spre acoperirea acestor cerințe ale pieței muncii din mediul rural; acordarea de facilități (fiscale sau de contribuții la asigurări sociale) întreprinderilor care organizează practica studenților; implementarea în mediul rural a modelului bazat pe cererea forței de muncă pentru profesiile muncitorești.

4. În scopul reglementării fenomenului de emigrare a populației rurale, care are impact negativ asupra pieței muncii, se propun **Ministerului Economiei și Infrastructurii**, cât și **Agenției Naționale pentru ocuparea Forței de Muncă** următoarele **măsuri**: instituirea unui control efectiv și de coordonare a activităților agențiilor private de ocupare a forței de muncă peste hotare; perfecționarea actelor normative în domeniul protecției sociale a lucrătorilor migranți; crearea condițiilor favorabile pentru angajarea emigranților reântorși din străinătate; extinderea activităților de încheiere a acordurilor cu țările străine în domeniul angajării legale și protecției sociale a emigranților.

5. Elaborarea de către Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, în colaborare cu întreprinderile respective, a politicilor de orientare profesională în corespundere cu cerințele pieței muncii, care prevăd: încurajarea elevilor de a obține pe tot parcursul ciclului gimnazial o anumită profesie de calitate solicitată de pe piața muncii; formarea forței de muncă calificată necesară pentru piața muncii din mediul rural în rezultatul îmbinării pregătirii teoretice (în cadrul școlii) și practice (în cadrul întreprinderii).

6. În domeniul reglării pieței muncii din mediul rural se propun următoarele **recomandări Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului**, cât și **organelor administrării publice locale**: crearea întreprinderilor agricole de dimensiuni optime; implementarea standardelor europene de calitate și sortiment al produselor; dezvoltarea activităților neagricole în spațiul rural; asigurarea suportului tehnic și financiar din partea donatorilor internaționali; dezvoltarea afacerilor de familie, care ar genera crearea noilor locuri de muncă și ar reduce substanțial emigrarea forței de muncă; implementarea parteneriatului public-privat în mediul rural.

7. În vederea susținerii de către Ministerul Finanțelor, cât și **a organelor administrației publice locale** a persoanelor din localitățile rurale, în special a celor tinere, care doresc să inițieze o nouă afacere, se propune: scutirea de la plata impozitului pe venit pentru primii trei ani de activitate sau prin reducerea plății de arendă; organizarea activităților de instruire/consultanță în domeniul inițierii și conducerii unei afaceri; dezvoltarea învățământului liceal agricol în localitățile rurale, care le-ar permite absolvenților să se încadreze nemijlocit în

activitatea profesională; stimularea activităților de inițiere a unei afaceri în sectorul nonagricol din localitățile rurale.

IV. REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Legea cu privire la ocuparea forței de muncă și protecția socială a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă. Nr. 102-XV din 13.03.2003. În: Monitoriul Oficial al Republicii Moldova, 15.04.2003, nr. 70-72.

2. Legea nr. 179 din 10.07.2008. Cu privire la parteneriatul public-privat. În: Monitoriul Oficial al Republicii Moldova, nr.165-166, art. 605.

3. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 685 din 13.09.2012 cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare a întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020. În: Monitoriul Oficial al Republicii Moldova nr. 198-204/740 din 21.09.12.

4. Hotărârea Guvernului nr. 165 din 09.03.2010. „Cu privire la cuantumul minim garantat al salariului în sectorul real”. În: Monitoriul Oficial al Republicii Moldova, 12.03.2010, nr. 35.

5. Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020, <http://particip.gov.md/proiectview.php?l=ro&idd=278>.

6. Anuarul statistic al Republicii Moldova. Ediția 2015, plasat pe pagina web. - 566 p.

7. ANOFM. Raport statistic privind măsurile de ocupare și protecție socială persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă, realizate de către agențiile pentru ocuparea forței de muncă ale Republicii Moldova în ianuarie-decembrie 2015.–11p., <http://anofm.md/documents>.

8. Cojuhari A., Dorofeev L. Aspecte conceptuale privind piața muncii și reflectarea lor în Republica Moldova. În: *Economica*, 2014, Nr. 3, p. 59-69.

9. Caușan C.S., Dorofeeva L.V. Accesul tinerilor din mediul rural la formarea profesională și la un mod de viață sănătos în concensiunea integrării europene. Jean Monnet Publication, Acad. De Studii Econ. din Moldova. „EU – a space of opportunities and challenges”, 28 april 2017 / sci. com.: Boris Chistruga org. com. Rodica Crudu. – Chișinău: S.n., 2017, 174 p.

10. Cojuhari A, Caușan C, Dorofeev L. Cauzele și consecințele migrării populației rurale din Republica Moldova. Conferința Tehnico-științifică a Colaboratorilor, Doctoranzilor și Studenților, 20-21 octombrie 2014. Universitatea Tehnică a Moldovei. – Chișinău: Tehnica-UTM, 2016. - p. 378-382, (0, 42 c.a.). ISBN 978-9975-45-442-1.

11. Cojuhari A., Dorofeeva L. Impactul emigrării forței de muncă din Republica Moldova și consecințele ei. Conferința Tehnico-științifică a Colaboratorilor, Doctoranzilor și studenților, 15-23 noiembr. / univ. Tehn. a Moldovei. – Chișinău: Tehnica-UTM, 2014., p. 230-232.

12. Dorofeeva Liubovi, Corelarea cererii și ofertei pe piața muncii din Republica Moldova. Revista „Meridian ingineresc”, nr. 3/2014, p. 83 – 88, (0, 59 c.a.). ISSN 1683 - 853X, categoria C.

13. Dorofeeva Liubovi, Tendencies in the Evolution of Rural Population Structure in the Republic of Moldova. Revista „Meridian Ingeresc”, nr. 4 / 2015, p. 58 – 63, (0, 59 c.a.). ISSN 1683-853X, categoria C.

14. Dorofeeva Liubovi, Проблема занятости и социальной защиты населения как один из важнейших приоритетов социальной политики государства. Revista „Экономика Приднестровья”, nr. 11-12 / 2016, - с. 49 – 55, (0,71 c.a.), index 67836.

- 15.** Dorofeeva Liubovi, Piața muncii și specificul ei în mediul rural. Revista „Вестник Приднестровского университета”, nr. 3(45) / 2013, c.152 – 155, (0,32 c.a.). ISSN 1857-1174.
- 16.** Дорофеева Л.В. Безработица на рынке труда Республики Молдова и пути ее урегулирования. Международная Научно-Практическая Конференция/Роль современной науки в формировании гражданского общества. – Тирасполь. – 2016. – с. 85 – 95, (0,84 c.a.). ISBN 978-9975-3146-8-8.
- 17.** Dorofeeva L. Sporirea competitivității localităților rurale ca mijloc de îmbunătățire a pieței muncii în mediul rural. Conferința Tehnico-științifică a Colaboratorilor, Doctoranzilor și Studenților, 15-23 noiembrie 2013. Universitatea Tehnică. a Moldovei. – Chișinău: Tehnica-UTM, 2014. - p. 238-240, (0, 16 c.a.). ISBN 978-9975-45-310-3.
- 18.** Dorofeeva L.V., Caușan C.S. Analiza structurii pieței muncii din Republica Moldova. Сборник научных трудов Международной научно-практической конференции / отв. ред.: Згурян М.А. – Тирасполь, ТФ МАЭП, 2018. – стр. 168-173.
- 19.** Dorofeeva L.V. Piața muncii și modelele ei de reglare. Сборник научных трудов Международной научно-практической конференции / отв. ред.: Згурян М.А. – Тирасполь, ТФ МАЭП, 2018. – стр. 173-176.
- 20.** Evoluția demografică a Republicii Moldova. Ch.: ASEM, 2014. - 210 p.
- 21.** Forța de muncă în Republica Moldova: ocupare și șomaj, 2015. Ch., 2016. - 165 p.
- 22.** Gorobievski Antreprenoriatul: aspecte fundamentale manageriale. Ch., 2009-326 p.
- 23.** Gorobievski S. Managementul calității vieții și migrarea populației din Republica Moldova. În: Republica Moldova: Provocările migrației./ Acad. de Științe a Moldovei; coord.: V. Moraru. Ch.: ÎEP Știința, 2010, p. 39-48 (148 p.) ISBN 978-9975-67-745-5.208.
- 24.** Gorobievski Svetlana. Concepte și abordări metodologice de evaluare și creștere a calității vieții. Editura „TEHNICA-INFO”, Chișinău-2013, 414 p.
- 25.** Keynes J. M. Teoria generală a folosirii mâinii de lucru, a dobânzii și banilor. București: Editura Științifică, 1970. – 410 p.
- 26.** Marx K. Capital , vol.1. Chișinău, 1967.
- 27.** Situația social-economică a RM în anul 2015. Ch., Statistica, 2016.
- 28.** Studiu. Cererea și oferta de muncă în mediul rural al Republicii Moldova. A. Bârcă și a., Ch., 2005. - 65 p.
- 29.** Vaculovschi D. Impactul politicilor de ocupare a forței de muncă asupra situației pieței muncii din Republica Moldova. Ch., 2015.
- 30.** Garçon M., Omrane A., Effets d’anticipation de problèmes de flux migratoires avec probabilité de migration endogène. 48ème Colloque ASRDLF Migration et Territoires, 2011. - p. 1-10.
- 31.** Georgescu V. New estimation methods in fuzzy regression analysis, based on projection theorem and decoupling principle”, *Fuzzy Economic Review*, No.1, Vol III, 1998. - p. 21-38.
- 32.** Stratan A., Savelieva G., Cotelnic G. Impactul migrației forței de muncă asupra Republicii Moldova: aspecte demografice și economice. În: Akademos, nr. 2(25), 2012. - p. 82 - 90.
- 33.** Vidal J.-P., The effect of emigration on human capital formation. In: *Journal of Population Economics*, 11, 1998. - p. 589-600.

ADNOTARE

Dorofeeva Liubovi. „Piața muncii în mediul rural și mecanismele ei de reglare,” teza de doctor în economie, specialitatea 521.01 - Teorie economică și politici economice.

UTM, Chișinău, 2017

Structura lucrării: introducere, trei capitole, concluzii și recomandări, bibliografie din 178 titluri, 25 anexe, 129 pagini text de bază ilustrat cu 33 tabele și 39 figuri.

Rezultatele cercetării sunt publicate în 18 lucrări (8,33c.a.).

Cuvinte cheie: mediul rural, piața muncii, forța de muncă, cerere și ofertă de muncă, rata de activitate și de ocupare a forței de muncă, infrastructura socială, parteneriat public-privat.

Obiectul cercetării îl constituie piața muncii din mediul rural al R.Moldova și mecanismele ei de reglare. **Scopul cercetării** constă în analiza particularităților pieței muncii din mediul rural al R.Moldova și evidențierea mecanismelor de reglare ale ei. Realizarea scopului propus prevede următoarele obiective: a) sinteza abordărilor teoretico-conceptuale referitor la mecanismele de funcționare a pieței muncii; b) analiza modelelor de reglare a pieței muncii; c) evidențierea caracteristicilor specifice ale pieței muncii din mediul rural; d) analiza situației pieței muncii din mediul rural al R.Moldova; e) determinarea și analiza factorilor ce influențează coraportul dintre cerere și ofertă pe piața muncii din R.Moldova; f) exercitarea sondajului sociologic referitor la situația pieței muncii din mediul rural al R.Moldova; g) determinarea rolului și influenței parteneriatului public-privat în reglarea pieței muncii; h) analiza politicilor strategice de reglare a pieței muncii.

Noutatea și originalitatea cercetării sunt determinate de scopul și obiectivele tezei și constau în următoarele: 1.Evidențierea și sistematizarea abordărilor teoretico-conceptuale și metodologice referitor la mecanismele de funcționare și reglare a pieței muncii. 2.Determinarea caracteristicilor specifice ale pieței muncii din mediul rural al R.Moldova. 3.Determinarea factorilor ce influențează coraportul dintre cerere și ofertă pe piața muncii. 4.Elaborarea modelului regresiei matematice a gradului de migrație a populației rurale din R.Moldova în funcție de cei mai importanți factori economici. 5. Evidențierea și argumentarea căilor prioritare și a politicilor strategice de reglare a pieței muncii în mediul rural al R.Moldova.

Problema științifică importantă soluționată, constă în evidențierea și fundamentarea teoretico-conceptuală a specificului mecanismelor de funcționare, a metodelor și a politicilor strategice de reglare a pieței muncii în mediul rural al R.Moldova și implementarea lor în practică.

Direcțiile prioritare de soluționare a problemei de cercetare sunt axate pe determinarea factorilor ce influențează coraportul dintre cerere și ofertă pe piața muncii din mediul rural al R.Moldova; modelarea și previziunea econometrică a pieței forței de muncă din mediul rural; stimularea dezvoltării businessului mic și mijlociu în condițiile pieței rurale; perfecționarea infrastructurii economice și sociale din mediul rural; dezvoltarea parteneriatului public-privat în mediul rural; perfecționarea sistemului de motivație a muncii în localitățile rurale. Semnificația **teoretică și valoarea practică a lucrării** constau în: elaborarea modelului autohton de reglare a pieței muncii; determinarea măsurilor de politici active și pasive în domeniul ocupării forței de muncă în mediul rural; elaborarea recomandărilor de implementare a parteneriatului public-privat în mediul rural; elaborarea măsurilor de stimulare a dezvoltării micului business în mediul rural; perfecționarea sistemului de motivație a muncii în mediul rural.

Implementarea rezultatelor științifice. Conținutul de bază al lucrării a fost discutat în cadrul conferințelor naționale și internaționale și confirmate în 3 acte de implementare.

АННОТАЦИЯ

Дорофеева Любовь

«Рынок труда в сельской местности и механизмы его регулирования»

Кандидатская диссертация по экономике, специальность 521.01 -Экономическая теория и экономическая политика.

ТУМ, Кишинев, 2018

Структура диссертации: введение, три главы, выводы и рекомендации, 129 страниц основного текста с 33 таблицами и 39 рисунками, 178 библиографических источников и 25 приложений.

Результаты исследования опубликованы в 18 научных работах (8,33 п.л.).

Ключевые слова: сельская местность, рынок труда, рабочая сила, спрос и предложение труда, уровень активного населения, занятости и безработицы, социальная инфраструктура, частно-государственное партнерство.

Объект исследования: Рынок труда в сельской местности Р.Молдова и механизмы его регулирования.

Цель исследования состоит в выявлении особенностей рынка труда в сельской местности РМ и определении механизмов его регулирования и включает следующие задачи; **а)** анализ теоретико-концептуальных подходов относительно механизмов функционирования рынка труда; **в)** анализ моделей регулирования рынка труда и возможность их внедрения в Р.Молдова; **с)** определение особенностей рынка труда в сельской местности; **д)** анализ состояния рынка труда в сельской местности Р.Молдова; **е)** анализ факторов, влияющих на соотношение спроса и предложения на рынке труда Р.Молдова; **ф)** проведение социологического опроса, касающегося ситуации на рынке труда в сельской местности Р.Молдова, **г)** анализ частно-государственного партнерства и его влияние на рынок труда; **h)** анализ стратегических политик регулирования рынка труда.

Научная и оригинальная новизна исследования состоит в следующем: 1. Выявление и систематизация теоретико-концептуальных подходов относительно механизмов функционирования и регулирования рынка труда. 2. Выявление особенностей рынка труда в сельской местности Р. Молдова. 3.Определение факторов, влияющих на соотношение спроса и предложения на рынке труда в сельской местности. 4. Разработка модели математической регрессии уровня миграции сельского населения Р. Молдова, исходя из важнейших экономических факторов. 5. Выявление и обоснование путей и стратегий в области регулирования рынка труда в сельской местности Р. Молдова.

Решенная научная проблема состоит в фундаментальном концептуально-методологическом обосновании специфики механизмов функционирования и регулирования рынка труда в сельской местности и их внедрение в Р.Молдова.

Приоритетными направлениями в решении научной проблемы являются: выявление факторов, влияющих на соотношении спроса и предложения на рынке труда в сельской местности Р.Молдова; эконометрическое моделирование и прогнозирование рынка рабочей силы в сельской местности; стимулирование малого и среднего бизнеса в сельской местности; развитие экономической и социальной инфраструктуры в сельской местности.

Теоретическая и практическая значимость диссертации заключается в: разработке собственной модели регулирования рынка труда; определение активных и пассивных мер политики занятости населения в сельской местности; разработке рекомендаций по внедрению частно-государственного партнерства в сельской местности; разработке мер по стимулированию развития малого бизнеса, а также совершенствовании системы мотивации труда в сельской местности.

Научные результаты работы. Основное содержание работы было обсуждено в рамках национальных и международных конференций и отражены в 3 актах внедрения.

ANNOTATION

Dorofeeva Liubovi

PhD thesis in economics, speciality 521.01 - Economic theory; economic policies

“The labor market in rural areas and mechanisms of its regulation”

UTM, Chisinau, 2018

The structure of the thesis includes: introduction, three chapters, conclusions and recommendations, bibliography of 178 titles, 25 annexes, 129 pages of the main text illustrated with 33 tables, 39 figures.

The results of research are published in 18 articles (8,33 c.a.).

Keywords: rural areas, labor market, labor force, labor supply and demand, level of active population, employment and unemployment, social infrastructure, public-private partnership.

Object of the research: Moldova's labor market in rural areas and mechanisms for its regulation.

The purpose of the study is to identify the characteristics of the labor market in the rural areas of the Republic of Moldova and determine the mechanisms for its regulation and include the following tasks: a) analysis of theoretical and conceptual approaches to the functioning mechanisms of the labor market; b) analysis of labor market regulation models and the possibility of their implementation in the Republic of Moldova; c) identification of the labor market characteristics in rural areas; d) analysis of the labor market situation in the countryside Moldova; e) analysis of factors affecting the supply-demand ratio in the labor market of Moldova; f) conducting a sociological survey on the situation in the labor market in rural areas of Moldova; g) analysis of public-private partnerships and their impact on the labor market; h) analysis of strategic labor market policies.

The scientific and original novelty of the research are: 1. Demonstrating and systematizing theoretical and conceptual approaches to the mechanisms of functioning and regulation of the labor market. 2. The manifestation of the characteristics of the labor market in rural areas of Moldova. 3. Determination of factors affecting the supply-demand ratio in the labor market in rural areas. 4. Development of the mathematical regression model for the level of migration of rural population from the Republic of Moldova, based on the most important economic factors. 5. Development and substantiation of ways and strategies in the regulation of the labor market in rural areas of Moldova.

The solved scientific problem consists in the fundamental conceptual and methodological justification of the specific mechanisms of functioning and regulation of the labor market in rural areas and their introduction in Moldova.

Priority directions in solving a scientific problem are: identification of factors affecting the supply-demand ratio in the labor market in rural Moldova; econometric modeling and forecasting of the labor market in rural areas; stimulation of small and medium business in rural areas; development of economic and social infrastructure in rural areas.

Theoretical and practical significance of the thesis lies in: developing its own model for regulating the labor market; the definition of active and passive measures of employment policies in rural areas; development of recommendations for the introduction of private-public partnerships in rural areas; development of measures to stimulate the development of small businesses, as well as improving the system of motivation of work in rural areas.

Scientific results of the work. The main content of the work was discussed in the framework of national and international conferences and reflected in 3 acts of implementation.

Dorofeeva Liubovi

PIAȚA MUNCII ÎN MEDIUL RURAL ȘI MECANISMELE EI DE REGLARE

Specialitatea 521.01 – Teorie economică; politici economice

Autoreferatul tezei de doctor în economie

Aprob spre tipar 26.06.18

Hortie ofset. Tipar ofset.

Coli de tipar 2,0

Formatul hîrtiei 60 x 84 1/16

Tiraj 50 ex

Comanda nr. 63

UTM, 2004, Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfînt, nr. 168,

Editura “Tehnica UTM”,

MD 2045, Chișinău, str. Studenților, nr. 9/9